

Samenvatting

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen ('MVOI') betekent dat de gemeente de effecten op *"people, planet en profit"* zoveel mogelijk meeneemt bij haar inkopen. MVOI is een effectief instrument om CO₂-uitstoot, milieu-impact en grondstoffengebruik te helpen reduceren, om een inclusieve samenleving en arbeidsmarkt dichterbij te brengen en om misstanden voor mens en milieu aan te pakken in internationale ketens. Hiertoe is landelijk vanuit het rijk een MVOI-Manifest 2022-2025 opgesteld, waaraan een groot aantal gemeenten en andere overheidsinstellingen deelnemen.

Ook in het coalitieakkoord 'Maastricht, stad van verbondenheid' zijn sociale, ecologische en economische ambities zo veel mogelijk vertaald in specifieke MVOI-thema's. Er zijn zes MVOI-thema's: milieu incl. biodiversiteit, klimaat, circulariteit, internationale sociale voorwaarden (ketenverantwoordelijkheid), diversiteit & inclusie en social return. In het MVOI-manifest 2022-2025 spreken de deelnemende overheidsorganisaties zich uit om de realisatie van sociale- en duurzaamheidsdoelstellingen via hun inkoopprocessen en professioneel opdrachtgeverschap te ondersteunen. Het college heeft besloten zich bij het MVOI Manifest aan te sluiten en heeft zich daarmee verplicht een MVOI actieplan op te stellen en hierover jaarlijks te rapporteren.

Beslispunten

- 1- De doelstellingen van het MVOI-manifest 2022-2025 te onderschrijven, daartoe de wethouder verantwoordelijk voor bedrijfsvoering als coördinerend wethouder MVOI aan te wijzen en te mandateren het manifest te ondertekenen en
- 2- De directeur bedrijfsvoering de opdracht te geven een MVOI-actieplan te laten opstellen en over de uitvoering ervan jaarlijks te rapporteren aan college en aan Pianoo¹

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 26 november 2024:

Conform.

¹ Pianoo is het expertisecentrum Aanbesteden van het ministerie van EZK

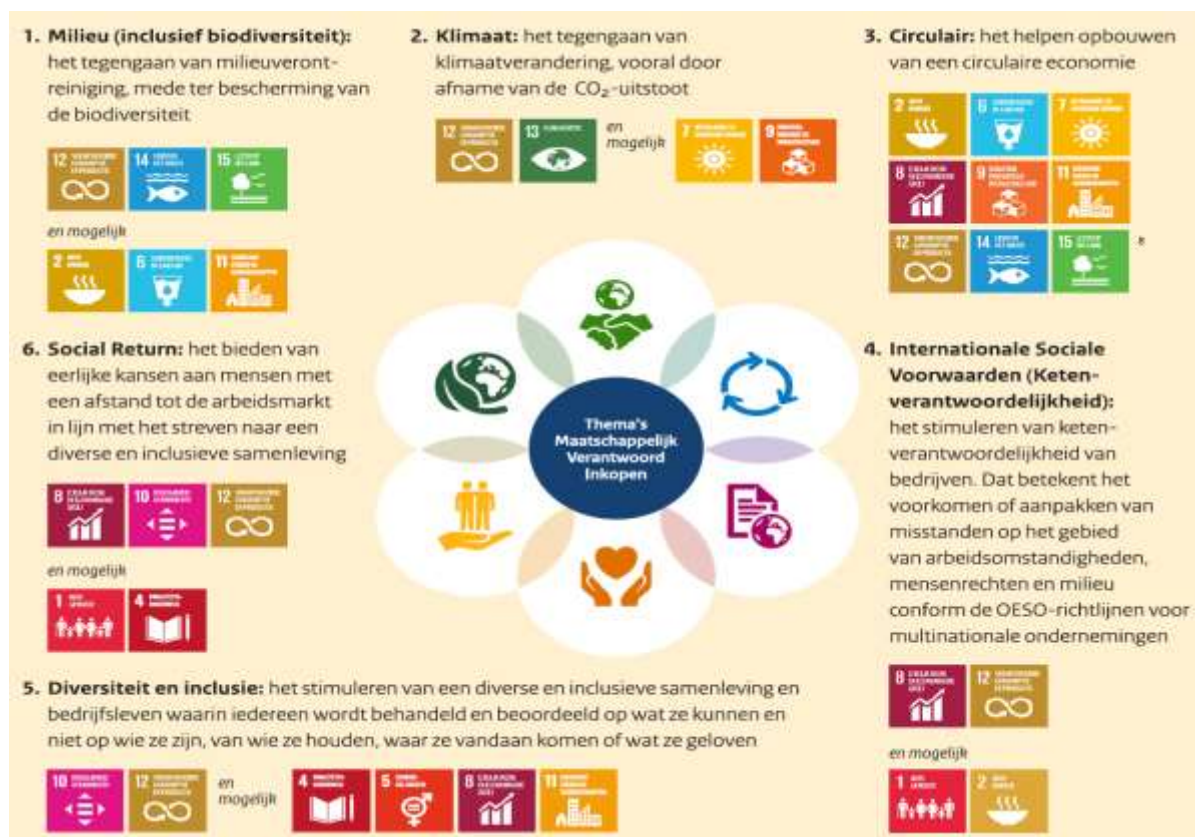

1. Aanleiding

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen ('MVOI') betekent dat de gemeente de effecten op *"people, planet en profit"* daar waar mogelijk meeneemt bij haar inkopen. MVOI is een effectief instrument om CO₂-uitstoot, milieu-impact en grondstoffengebruik te helpen reduceren, om een inclusieve samenleving en arbeidsmarkt te realiseren en om misstanden voor mens en milieu aan te pakken in internationale ketens. Met een jaarlijkse inkoop van ca 200 miljoen euro, is MVOI een stevig vliegwiel waarmee de markt en de eigen organisatie verder in beweging kan worden gebracht.

MVOI is geen vrijblijvende keuze van de gemeente Maastricht. We zijn al sinds 2018 officieel Global Goals gemeente, dat wil zeggen dat de gemeente Maastricht de 17 zogenaamde Sustainable Developmentgoals van de VN onderschrijft. Daarnaast zijn we via het Nationaal Klimaatakkoord (Klimaatwet) gebonden aan een aantal duurzaamheidsdoelstellingen, die nauw verband houden met MVOI. Daarnaast zijn inmiddels diverse beleidsprogramma's gericht op een duurzame stad en een duurzame organisatie door college en raad vastgesteld. Zie ook het coalitieakkoord 'Maastricht, stad van verbondenheid'. Waar in dit voorstel over duurzaamheid wordt gesproken worden daarmee niet alleen de fysieke, maar ook de sociale aspecten van MVOI bedoeld.

Het coalitieakkoord brengt met zich mee dat sociale, ecologische en economische aspecten zo veel mogelijk worden vertaald in specifieke MVOI-thema's. In het geactualiseerde Inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt hier expliciet aandacht aan gegeven. Die zijn geclusterd rond zes MVOI-thema's: milieu incl. biodiversiteit, klimaat, circulariteit, internationale sociale voorwaarden/ ketenverantwoordelijkheid, diversiteit & inclusie en social return. Hieronder is de relatie tussen de global goals en MVOI gevisualiseerd.

Dat de gemeente MVOI serieus neemt blijkt ook uit het gegeven dat team Inkoop voor 3 jaar (2023-2025) budget in de programmabegroting 2023² toegewezen heeft gekregen voor formatie van één fte duurzaam inkoop (€ 100.000 per jaar).

Met een professioneel inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt de realisatie van door de gemeente gewenste maatschappelijke doelen ondersteund. Het geactualiseerde beleid is door het college in 2023 vastgesteld, maar het desbetreffende raadsvoorstel is aangehouden in afwachting van de uitkomsten van het art 213A onderzoek naar Xonar.

Het nieuwe inkoopbeleid vraagt ook om een andere manier van werken. Al bij de start van een inkoopproces stimuleert de gemeente sociale, ecologische en economische doelstellingen door te onderzoeken hoe we deze kunnen integreren in inkopen en aanbestedingen van werken, diensten en leveringen. Realisatie van de maatschappelijke doelstellingen (bijv. rondom circulariteit de energietransitie of diversiteit & inclusie) is op zichzelf niet de verantwoordelijkheid van team Inkoop.

² "Bevorderen circulaire economie en inkoop (7.C10) Ter uitbreiding van het programma circulaire economie is specifieke capaciteit (0,5 fte, € 0,050 mln.) en een structureel werkbudget van € 0,100 mln. noodzakelijk voor de uitvoering, met name ook om rijks- of Europese middelen aan te trekken. **In de eerste drie jaar wordt tevens (tijdelijk) een inkoop aangesteld die samen met de collega-inkopers circulair inkopen implementeert en kennis en expertise overdraagt (€ 0,100 mln. per jaar). Na drie jaar is deze kennis geborgd binnen het bureau Inkoop.**" (zie pagina 228 Programmabegroting 2023 gemeente Maastricht)

Inkoopadviseurs denken mee, adviseren welke eisen/wensen meegenomen kunnen worden bij aanbestedingen, maar de realisatie van deze duurzaamheidsdoelstellingen begint al bij de visie- en het vormgeven van een project. Juist dan dient er al aandacht te zijn voor het meenemen van de duurzaamheidsdoelstellingen. Kortom ook de opdrachtgever (lees budgethouder) is in het gehele proces betrokken en gaat vooraf aan het inkopen. Het belang van een professioneel opdrachtgeverschap wordt inmiddels ook in het huidige MVOI manifest onderkend, waarbij de voorloper ervan nog MVI heette, dus zonder de 'O' van (intern) 'opdrachtgeven'.³

Om de gemeentelijke inspanningen op dit terrein een extra impuls te geven, wordt door team Inkoop samen met de beleidsmedewerkers op het terrein van duurzaamheid (vanuit sociaal & fysiek domein) nu voorgesteld ons als gemeente aan te sluiten bij het landelijke MVOI Manifest, dat momenteel door ca 40 gemeenten (w.o. Heerlen) en diverse andere overheidsinstanties is ondertekend. Deze ondertekening brengt als verplichting met zich mee een MVOI-actieplan te maken en over de uitvoering ervan via Pianoo jaarlijks te rapporteren. Vanuit team Inkoop wordt door verschillende medewerkers invulling gegeven aan duurzaamheid bij inkoop- en aanbestedingstrajecten. Samen met de betrokken beleidsmedewerkers duurzaamheid trekken zij in de task-force MVOI het project MVOI-actieplan (gestart in Q1 2024, vaststelling voorzien in Q1 2025). Vanuit een gedegen marktkennis en bijvoorbeeld marktconsultaties onderzoekt team Inkoop de mogelijkheden om duurzaamheidseisen in programma's van eisen voor aanbestedingen, uitvoeringsvoorwaarden en te volgen procedures op te nemen en zo bij te dragen aan de beleidsrealisatie. Goed contractmanagement is daarbij natuurlijk ook van groot belang om daarmee de uitvoering te kunnen monitoren.

2. Context

Het proces van inkoop en aanbesteding voltrekt zich altijd in een nauwe samenwerking tussen team inkoop en de inhoudelijke opdrachtgever van een inkoop, vaak de budgethouder. Daar komt in het geval van duurzaamheid/MVOI bij de samenwerking en input van de beleidsmedewerkers die zich met (onderdelen van) duurzaamheid bezighouden. Dit gebeurt ook nu al, zij het op een gefragmenteerde wijze. Dat heeft te maken met het feit, dat de afzonderlijke MVOI-thema's bij medewerkers van verschillende afdelingen zijn belegd. Door een gerichte samenwerking in de integrale task-force MVOI worden focus en samenhang aangebracht bij de beoordeling van in aanmerking komende inkopen/aanbestedingen. Uiteraard in afstemming met de desbetreffende opdrachtgever.

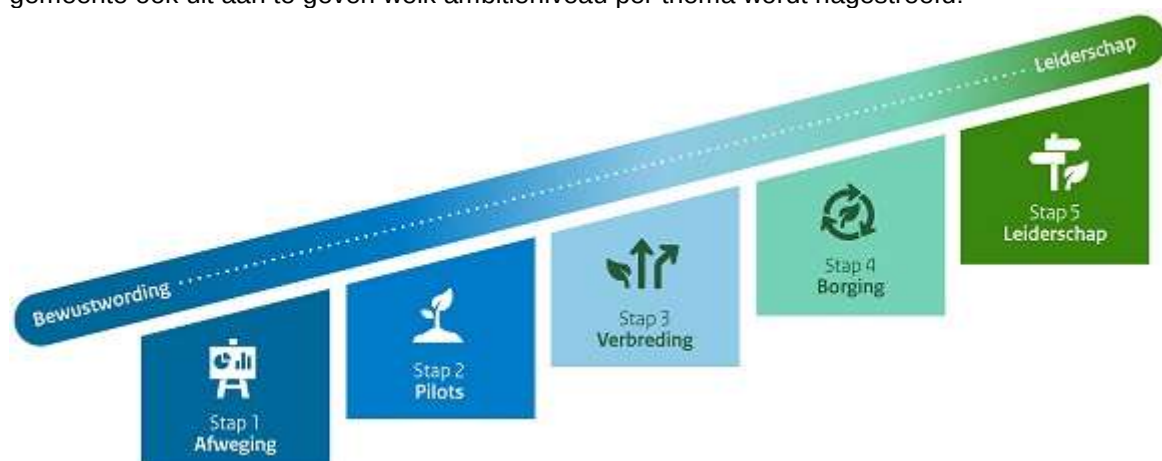
³ Bron Pianoo

In verband met de verschillende rollen en soms tegengestelde belangen is door het DT de directeur bedrijfsvoering als verantwoordelijke voor het inkoop- en aanbestedingsbeleid aangewezen als het ambtelijk boegbeeld/coördinerend directeur voor MVOI. Hij is ambtelijk opdrachtgever voor het MVOI-plan en kan in voorkomende gevallen ook optreden als escalatieniveau bij het beslechten van interne discussies bij de toepassing van MVOI.

Iets vergelijkbaars is ook bestuurlijk aan de orde: de thema's circulariteit, klimaat, milieu, social return, diversiteit en inclusie en ketenverantwoordelijkheid zijn bij verschillende portefeuillehouders belegd. Waar het gaat om de verbinding met MVOI ligt het voor de hand, de wethouder bedrijfsvoering als bestuurlijk verantwoordelijke voor het inkoop- en aanbestedingsbeleid aan te wijzen als coördinerend wethouder MVOI. Zij is daarmee niet verantwoordelijk voor de beleidsrealisatie van de verschillende duurzaamheidsdoelstellingen. Maar wel procesverantwoordelijk voor de inbreng en ondersteuning van team Inkoop en duurzaamheidsbeleid van MVOI in aanbestedingen en het organiseren van een professioneel opdrachtgeverschap daarbij.

MVOI is geen doel op zichzelf. De jaarlijkse gemeentelijke inkoop van ca 200 miljoen euro helpt om de markt en de eigen organisatie verder in beweging te brengen, om impact op ambities en het effect ervan voor onze inwoners te vergroten. Overigens doen we op de verschillende MVOI-thema's al heel veel, maar het Manifest brengt hierin samenhang en focus aan om daarmee ook de sturingskracht te vergroten. De zes afzonderlijke MVOI-thema's klimaat, milieu, circulair, diversiteit & inclusie, social return en ketenverantwoordelijkheid kennen elk een verschillend volwassenheidsniveau bij de realisatie ervan, waarbij de relatie met inkoop (nog) niet overal expliciet aan de orde is. Overigens staat Maastricht daarin niet alleen. Zo is Social Return al een langer ingezet instrument bij inkopen vanaf € 100.000, terwijl Diversiteit & Inclusie zich nog in een verkennende fase bevindt. Dat is een gegeven, het maken van een MVOI-actieplan daagt de gemeente ook uit aan te geven welk ambitieniveau per thema wordt nagestreefd:

3. Gewenste situatie

Aansluiting bij het MVOI-Manifest en de voordelen die hiermee gepaard gaan:

Er ontstaat daarmee een platform voor kennisdeling waar we kunnen leren van best practices elders, maar ook de mogelijkheid om gezamenlijk instrumenten te ontwikkelen die aan de realisatie van duurzaamheidsdoelstellingen bijdragen. Tevens dwingt het de deelnemende organisaties de gerealiseerde activiteiten uit het plan te monitoren op effectiviteit en efficiency en daarmee bij te dragen aan een professionele beleidscyclus. En uiteindelijk de beoogde beleidseffecten in termen van de Global Goals te realiseren.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Dit voorstel beoogt bij te dragen aan een integratie van duurzaamheidsdoelstellingen in het opdrachtgeverschap bij inkoop en aanbestedingen. Daarmee willen we contractpartners aantrekken die op een duurzame wijze hun opdracht voor de gemeente Maastricht uitvoeren. Of het nu gaat om leveringen, diensten of werken. En niet alleen voor de fysieke aspecten van duurzaamheid (klimaat, milieu), maar ook voor de sociale componenten diversiteit & inclusie en social return.

5. Effect op de openbare ruimte

Deze MVOI werkwijze draagt bij aan het realiseren van klimaat- milieu en circulariteitsdoelstellingen via inkoop- en aanbesteden.

6. Personeel en organisatie

Dit project wordt met eigen medewerkers uitgevoerd. Waarbij duurzaamheid voor zowel de inkoopadviseurs als de contractmanagers in de uitoefening van hun taken meer aandacht en prioriteit krijgt. Wel is tijdelijk extra budget vrijgespeeld voor een inkoopadviseur duurzaamheid. Tevens wordt dankbaar gebruik gemaakt van Pianoo, het kennis- en expertisecentrum van het ministerie van EZK.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

N.v.t.

8. Financiën

N.v.t.

9. Aanbestedingen

N.v.t.

10. Participatie tot heden

N.v.t.

11. Voorstel

1. De doelstellingen van het MVOI-manifest 2022-2025 te onderschrijven, daartoe de wethouder verantwoordelijk voor bedrijfsvoering als coördinerend wethouder MVOI aan te wijzen en te mandateren het manifest te ondertekenen en
2. De directeur bedrijfsvoering de opdracht te geven een MVOI-actieplan te laten opstellen en over de uitvoering ervan jaarlijks te rapporteren aan college en aan Pianoo⁴

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Na een positief besluit over dit voorstel ondertekent de portefeuillehouder bedrijfsvoering het Manifest MVOI. Vervolgens werkt de task-force MVOI in afstemming met de interne opdrachtgevers het MVOI- actieplan 2024-2027 uit en legt dit ter vaststelling aan het college voor (Q1 2025). De uitvoering van het plan wordt gemonitord en geëvalueerd, terwijl per jaarschijf jaarlijks aan college en Pianoo wordt gerapporteerd. De eerste rapportage zal eind 2025 over de periode 2024/2025 plaatsvinden.

⁴ Pianoo is het expertisecentrum Aanbesteden van het ministerie van EZK